

Het hoekje van de Historische Commissie

We willen in Memorad een rubriek starten met mededelingen van onze commissie, en vooral wetenswaardigheden over vroeger, oude anekdotes, geschiedschrijving over onze vereniging, leden en afdelingen. Ook recente zaken die voor het nageslacht van betekenis kunnen zijn, oude foto's van apparatuur, afdelingen en mensen, en nieuwe foto's die voor het nageslacht bewaard dienen te worden zijn meer dan welkom. We zullen zoveel mogelijk van dit materiaal plaatsen, maar misschien (en misschien hopelijk?) zal er selectie en redactie door de Historische Commissie plaats moeten vinden. We vragen u om kopij voor deze rubriek in te zenden aan:

Dr. C.J.L.R.Vellenga

Bolkshoeksweg 29

7607 TK Almelo

tel.: (0546) –82 16 23

fax: (0546) –83 33 19

e-mail: vellenga@planet.nl

KORTE GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEF VAN DE NVvR

Prof.dr. C.B.A.J. Puylaert en dr. C.J.L.R. Vellenga

In de oude tijden was er sprake van twee archieven: de tijdschriften en de secretariaatsstukken.

De tijdschriften

Een fors archief werd gevuld door de ingebonden jaargangen van de tijdschriften waarop de NVvR was geabonneerd. Tot na 1945 werden allerlei tijdschriften rondgezonden, als leesportefeuille, met voorbedrukte adressen door het hele land. Ik herinner mij dat dr. Goettsch iedere week een pakket van de bekende tijdschriften kreeg en verstuurde. Zuinig en degelijk. Ten slotte kwamen zij terecht in het BG in Amsterdam, waar zij ingebonden ter beschikking bleven, onder beheer van Heilbron. Na diens afscheid en verscheiden – op Curaçao zittend in de ondergaande zon – zal Fermin (een gedreven erelid) ervoor gezorgd hebben en later Renaud, maar rond 1975 was de Museumcommissie ermee bezig. De ruimte op het BG was nodig voor andere zaken, en de noodsituatie leidde ertoe dat Puylaert voorlopig 64 verhuiskisten huisvestte in het AZU en dat de juweeltjes eruit door de Museumcommissie aan het Boerhaave Museum werden afgestaan. Ook in het AZU werd de ruimte door anderen opgeëist. Eerst zijn alle jaargangen gecatalogiseerd door collega Klessens. Toen zijn belangstellenden benaderd, zonder gevolg, en ten slotte heeft de UB Utrecht zich erover ontfermd. We mogen verwachten dat alle tijdschriften aldaar nog ter inzage zijn. De hoop deze kostbare teksten te bewaren in een eigen ruimte, zoals later in het gebouw van de VVAA, bleek ijdel vanwege de kosten.

Het secretariaatsarchief

Toen op 14 april 1901 de Nederlandsche Vereniging voor Electrotherapie en Röntgenologie werd opgericht in het Zuid-Hollands Koffiehuis te Rotterdam, schreef de secretaris C.W. Bollaan uit den Haag de notulen met de hand. In de eerste jaren was het aantal stukken dat de vereniging produceerde voor zijn tien – en later enkele tientallen – leden uiteraard gering. Aanvankelijk bleven de stukken die van belang waren bij de secretaris; bijna 20 jaar werden zij aldus bewaard door Heukensfeld Jansen, en daarna bij zijn opvolgers tot ongeveer 1960. Toen nam Puylaert het secretariaat over van Stricker. Het archief bestond uit een groot aantal koffers en dozen en klappers. Stricker laadde een deel daarvan opgelucht uit zijn BMW in de garage van Puylaert, maar toen hij aankondigde dat er nog enkele kubieke meters in zijn ziekenhuis achter een tijdelijke bouwmuur stonden, [bleek de echtgenote](#) van Puylaert [onwillig dit ook in haar huis te bergen](#). Op dat moment ontstond de archivaris. Ad van Wylick, bezig met zijn beroemde dissertatie over Röntgen, belde Puylaert om inzage te krijgen in enkele handgeschreven brieven van Röntgen in het archief. Toen hij ook nog de juiste data bleek te kennen en de rest van deze correspondentie, wist Puylaert voldoende om aan het bestuur voor te stellen Van Wylick tot archivaris te benoemen. Een gouden vondst. [Van Wylick vertrok zielsgelukkig met de koffers, dozen en kubieken](#) en maakte onmiddellijk de eerste opstelling voor een inventaris, en vervolgens een locatiebepaling, die in principe tot 1998 de basis gebleven is. Het klonk nog wat onrijp: koffer 1 bevat: etc.

Na Van Wylick's pensionering en verhuizing naar België bleef hij lid van de Museumcommissie (met Nol Simons en Kees Kan), maar archivaris werd Graafland in Rotterdam. Die ging weer verder door contact te zoeken met het Rijksarchief, en na veel palavers gingen rond 1985 de eerste dozen naar het Algemeen Rijksarchief in Den Haag. Helaas werd zijn werk afgebroken door zijn vroege dood. Het niet in Den Haag opgenomen deel van de kubieken kwam terecht in het secretariaat bij de VVAA en Puylaert werd archivaris.

Opzetten van het secretariaat

Maar nu eerst terug naar de historie van het secretariaat. De vereniging groeide en bloeide in de eerste helft van deze eeuw en in gelijke tred hiermee het aantal brieven, stukken en circulaire's. Toen na de **Tweede Wereldoorlog** de vereniging was omgedoopt in Nederlandse Vereniging voor Radiologie, had de secretaris reeds veel werk met schrijven, catalogiseren en archiveren van de secretariaatsstukken. Een deel van de administratie werd toen reeds geproduceerd door commissies die binnen de vereniging waren ontstaan, zoals de **Dosimetrie**commissie in de **jaren** twintig en de Commissie voor Beroepsaangelegenheden in 1946. In de **jaren** zeventig splitsten de radiotherapeuten zich af van onze vereniging, die nu Nederlandse Vereniging voor Radiodiagnostiek ging heten; de secretaris kon het secretariaat nauwelijks meer aan na werktijd. Er werd soelaas gevonden door werkzaamheden als het uittypen van brieven, sorteren, verzenden, opbergen, enz. onder te brengen bij de Vereniging van Artsen-Automobilisten. Deze vereniging was op dat moment nog niet gespecialiseerd in dit soort werkzaamheden, doch de echtgenote van de secretaris van de VVAA was bereid dit voorlopig op zich te nemen. In 1984 werd er een kleine secretariaatsafdeling bij de VVAA gesticht, met als hoofd Femmy Blommendaal, die primair verantwoordelijk was voor de administratie van de Nederlandse Vereniging voor Radiodiagnostiek onder verantwoordelijkheid van de secretaris van het Bestuur. Femmy Blommendaal zette een goed gestroomlijnd systeem op met een overzichtelijke indeling. Zo kregen alle bestuursstukken een code 2, financiële zaken code 3, commissiewerk code 4, werkgroepen code 5, externe relaties code 6, etc. Achter de eerste code werd een tweede subcode gevoegd. Bovendien werd Femmy een vraagbaak voor de leden en aspirant-leden (arts-

assistenten), die zij vrijwel allen persoonlijk kende. In 1984 was bij aanvang van haar werkzaamheden het aantal stukken 300, in 1997 was dit gegroeid tot ongeveer 1100 stukken per jaar. Vanwege de toenemende drukte en ook om het secretariaat niet afhankelijk te maken van één persoon (in 1988 moest secretaris Taconis plotseling gedurende enkele maanden alles weer zelf doen vanwege ziekte van Femmy), werd het secretariaat van de vereniging uitgebreid met nog twee dames. In 1986 was secretaris Linnebank gestart met het periodiek uitbrengen van mededelingen en wetenswaardigheden in gebundelde vorm; hij noemde dat MemoRad. Zijn opvolgers Taconis en Vellenga breidden dit verder uit. Met Mooyaart deed ook het elektronisch tijdschrift zijn intrede in de communicatie binnen de vereniging, en Lemmens maakte van MemoRad een glossy magazine, compleet met sponsors. Veel langer al bestond EduRad, waarin de samenvattingen van de voordrachten tijdens de Sandwichcursussen waren opgenomen. Ook in de breedte nam de mogelijkheid tot secretariële ondersteuning toe en verbeterde de infrastructuur van het secretariaat bij de VVAA; het afdelinkje was uitgegroeid tot ongeveer acht personen en verzorgde de administratie voor meerdere verenigingen, waaronder de KNO-artsen en de Nederlandse Vereniging voor Nucleaire Geneeskunde. De secretariaatsactiviteiten waren vanaf 1984 gesplitst in die voor de Onderwijscommissie (voorbereiden en organiseren en afhandelen van de examentoeetsen, opstellen en bijhouden van de vragenbanken, het voorbereiden en organiseren van de Sandwichcursussen), en die voor het Bestuur van de vereniging (notuleren, verwerken van de post, de gehele administratie, communicatie met de commissies en leden en naar buiten, dagelijkse leiding van het secretariaat, beantwoorden van vragen, oplossen van problemen).

In 1997 besloot het Bestuur – in een streven naar meer zakelijkheid, en om een breder en minder kwetsbaar administratief apparaat met een hiërarchische structuur en duidelijke aanspreekpunten te creëren – het secretariaat van het Bestuur en een jaar later ook dat van de Onderwijscommissie bij Van Wissenraet en Van Spaendonck in Nieuwegein onder te brengen; een bureau weliswaar gespecialiseerd in secretarieel werk, maar niet zozeer op het medisch vlak. Na twee jaar bleek dit een mislukking en in 1999 besloot men zijn geluk te beproeven bij KPMG in Den Bosch.

Het archief - vervolg

Terug naar de geschiedenis van het archief. In 1987 werd dus Carl Puylaert, net met emeritaat als hoogleraar in Utrecht, benoemd tot archivaris. In de loop van een paar jaar heeft hij de stukken gecatalogiseerd. Het oude inventarissysteem was onvoldoende om alle nieuwere begrippen te bergen, zodat nieuwe catalogusnummers werden ingevoerd, maar de oude toch vindbaar bleven. Inmiddels bleken de archieven van verschillende commissies ook sterk gegroeid, bijv. van het Concilium, of van de redactie van het tijdschrift – van Karger –, waarvan Penn een kubiek levenswerk inleverde. Het archief van de Commissie voor Beroepsaangelegenheden, met daarin de talloze strijdverslagen over de tarieven en de vele vormen van pogingen ons werk in cijfers en punten om te zetten, is nog steeds niet helemaal bewerkt. Het aantal archiefdozen in Den Haag is nu meer dan 160.

Het bestaansrecht van het archief bleek wel in 1995, toen het boek verscheen over de eerste honderd jaar Röntgen. Het raadplegen viel echter tegen, want het uitlenen ging volgens de terrecht strenge regels, en de onderzoekers konden na de eerste dag slechts beschikken over enkele kostbare fotokopieën. Ten slotte is het aldus opgelost (laten jongere generaties goed opletten): de UB in Utrecht leende de gewenste dozen voor studie, deponeerde deze bij de ‘kostbare

handschriften' onder streng toezicht, en daar kon men de stukken bestuderen. Een mooi detail is nog, dat die stukken ook met speciaal beveiligd vervoer getransporteerd moesten worden, wat zeer kostbaar was. Maar het is Puylaert toch gelukt om met toestemming van de eigenaar (de NVvR) en nog wat autoriteiten, de stukken in zijn eigen auto te vervoeren – en zelfs zonder begeleidende politiemotoren.

Bij het schonen van het archief was het soms moeilijk een keuze te maken. Bij de CvB berusten bijv. dikke mappen die de lopende historie zijn van een querulante collega, een ziekenhuis in problemen, een bijzondere of beruchte situatie en dergelijke. [Al het oude rust nu weer tussen andere Koninkrijksstukken.](#) Tegenover onze doos CvB/tarieven, staan stukken uit de Staatscourant voor Suriname uit 1850, waarin o.a. het minimumdieet voor slaven wordt gepubliceerd. De stukken vanaf 1988 bevinden zich nog niet in het Staatsarchief. Tot aan 1994 zijn ze gerubriceerd en geschoond, hetgeen Puylaert weken van eenzame arbeid op het secretariaat gekost heeft.

Evenals het secretariaatswerk rond 1980 niet meer door een amateur in zijn vrije tijd gedaan kon worden, geldt dat nu ook voor het beheer van ons kostbare en zeer omvangrijke archief. Ook hier zal professionele hulp ingeschakeld moeten worden. De taak van de archivaris zal vergemakkelijkt worden door de elektronische mogelijkheden van het nieuwe tijdperk. Vanaf 2000 behoeven de stukken niet meer in aparte mappen of dozen opgeborgen te worden, maar kunnen op chronologische volgorde bewaard blijven. De inhoud van de stukken wordt bij binnenkomst opgeslagen op CD-ROM en kan later teruggevonden worden op code of trefwoord. Zo breekt er voor de 100-jarige vereniging een nieuwe periode aan met grote uitdagingen maar ook grote mogelijkheden op het gebied van secretariaat en archief.

Foto: Femmy Blommendaal, hoofd van het secretariaat van de NVvRad 1984-1998. Een hectische periode is afgesloten: de zoveelste Edurad met de samenvattingen van de volgende Sandwichcursus is klaar! Nu nog de cursus!

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.